

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Syntagma Iuris || Vniversi, Atqve Legvm || Pene Omnivm
Gentivm, Et || Rervm Pvblicarvm Præcipvarvm,||**

Grégoire, Pierre

Francofurti ad Mœnum, M.D.XCIX.

VD16 VD16 G 2999

3 de Exheredatione liberorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97739)

¶ Sed 2. cum tanta sit constantia & parentum in liberos affectio, vt nulli alterius amori postponatur, l. consilio. de cura. furio. C. titulo honorabili relinqui debet, qui in institutione est, notatur in l. filium, de leg. a. prest. Nulla enim alioquin, vel modica habebitur gratia a filio patri, si quolibet alio sine honore titulo relinquitur legitimam, quam eo iurito habere potest. Et tunc fit, vt pater naturalem filium non teneatur instituire, cum ei in bonis patris non debeatur legitima, l. uxorem, §. pater, de leg. 3. gloss. in l. 7. de bon. poss. con. tab. Et hac eadem honoris ratione concludunt interpretes, Guill. Bened. ad cap. Raynuius, ad ver. in eodem testamento relinquitur, l. num. 248. 249. 250. 251. instituendos a filiis parentes raulte magis, quia filii honorate illos tenentur, Exod. 20. D. Marc. 7. l. 2. de inst. & iure, P. Facit §. hæc autem dispositum, vt cum de app. cog. in nouel. consti. 115. vbi hæc verba scripta sunt notabilia. *Sola est nostra serentatis intentio, a parentibus & liberis iniuriam præteritionis & exheredationis auferre. Considerare namque debent parentes quia & ipsi filii fuerunt, & eadem a suis parentibus sperauerunt. Et similiter qui nunc filii sunt, debent studere parentum animos sanare, quia & ipsi parentes fieri desiderant, & a suis filiis optant honorari.* In quibus verbis nota præteritionem dici iniuriam, & institutionem honorem: vt in l. filium, de legat. prest. Et apud Valer. Maximum in princ. 7. lib. 7. loquentem de testamentis: *Quæue ad alios, quam qui expectabant honorem hereditatis transferunt.*

¶ Tertia ratio ab vilitate filii trahitur, quia dum portionem legitimæ capit nomine institutionis, etiam in re aliqua, tanquam heres, potest, si institutus coheres vel alii repudient, ius ex testamento colligere iure accrescendi, l. fin. §. si ex fundo, de her. insti. P. quod non fieret, si alio titulo acciperet. Quarto, liberi præteriti non possunt, quia lege necessarii heredes sunt, §. 2. de her. qual. & differ.

De Exheredatione liberorum. Cap. 3.

Lib. 2. Instituti. Lib. 28. P. tit. 2. Lib. 6. C. tit. 28. & 29.

- 1 Exheredatio quid, & exheres quis.
- 2 Abdicatio quid, & quomodo differat ab exheredatione.
- 3 Exheredatio duplex proprie & improprie sumta.
- 4 Exheredatio proprie sumta, iusta & iniusta est, & quæ utraq.
- 5 Posthumus exheredari non potest mala mente, §. 17.
- 6 Exheredatio infamiam quomodo contineat exheredati.
- 7 Ingratitudinis causæ ad exheredationem legitimam filiorum, parentum & fratrum, §. 8.
- 9 Donatio ex quibus causis ingratitudinis reuocari possit.
- 10 Exheredatio a quibus fit.
- 11 Exheredatio quomodo, & qua formula fiat. Et sequentibus.
- 12 Exheredatio an valeat sine causæ expressione.
- 13 Et talis facta sine dicta expressione inutilis, etiam si heres velit probare ingratum filium.
- 14 Ingrati penitentiam agentes & reconciliati vel religio facti, exheredari nequeunt a patre. Remittitur & pacto efficaciter ingratitudo eod.
- 15 Prodigio interdicitio bonorum facta tollitur tantum per iudicis contrarium iudicium, vel si per triennium postea probe administratus prodigus.
- 16 Exheredatio facienda est ab omnibus gradibus institutionis & substitutionis, & quomodo fiat.
- 17 Exheredari qui debeant, vel possint.
- 18 Exheredationis finis, effectus, & rationes, §. nu. 19. & 20.

Diximus superiore capite, instituendos vel exheredandos filios in testamento, linter cetera de lib. & posthum. P. §. 1. de exher. lib. si illud velimus conseruari, præteritioneque testamentum subruere ostendimus: nunc, exheredationem iustam sustineri, iniustam autem tollere vim testamenti, & quomodo tollat, docendum est. Exheredatio, est priuatio iuris succedendi in portione de bita per legem in bonis testantis post eius mortem, colligitur ex leg. si patronus testamentum, §. si quis non mala mente, & leg. Paulus, 2. de bon. liber. Quæ filiis maxime competi fuitio, & illis postea, quibus ius quodammodo successione in viuentium bonis est. Exheres enim, qui extraneus ab hereditate fit, demonstrat antea ius sibi fuisse. Priuatio enim præsupponit habuisse, l. decem, de verbo. oblig. l. Iulianus, de dinori. Filii viuentibus parentibus quodammodo condomini bonorum paternorum sunt, l. in suis, de liber. & posthum. l. in suis, de suis & legi. P. & sui & do-

mestici heredes, §. sui autem, de hered. qual. & differ. & dicti particeps bonorum apud Terentium, in Heautont. a Menedemo.

Neque fas est me vlla voluptate frui, nisi ubi ille huc saluus uenerit.

Mous particeps.

¶ Differt exheredatio ab abdicatione, quæ Græcis familiaris, & dicta ἀποχρησις, abdicatio a familia, quia ea fiebat in vita patris: exheredatio, post mortem. De abdicatione legitur apud Plutarchum in Themistocle, & de ea pluribus sæpe verbis rhetores in vmbatilibus declamationibus agunt, & Alciatus, libr. 2. de spunt. c. 28. Vsurparunt & aliquando abdicationem Romani in summa paupertate, cum filios alimenta præstare nequibant. Scribit namque Dion. Halic. lib. 2. antiq. Roman. Romulum necessitatem tantum colonis imposuisse, educandi ex prole quocumque esset masculinum, & e filibus primogenitas: reliquam vero prolem exponi permisisse, potissimum si ad monstrum accederet, aut mutilum quid haberet, post triennium habito iudicio quinque vicinorum proximorum, si proles exponenda esset. Vocant & leges hanc abdicationem etiam, quæ faciebat ἀνάτοπος filios, ἀνάτοπος, quasi denegationem paterni nominis, quam improbarunt Diocletia & Maxim. l. abdicatio, §. & le. pen. de pat. pot. C. iura enim sanguinis nullo iure dirimi possunt, l. iura sanguinis, de reg. iur. P. l. ius autem cognationis, de pac. P. non secus quam quæ facta sunt pro infesto haberi nequeunt, in bello, §. facta, de capt. & post. reuer. P. Fiebat tamen abdicatione more Græco alio modo, dum ex Piraci, Solonis, Charundæque legibus licebat filii contumacem non necesse, vt Romanis erit permillum, afficere, sed letius habere exheredare, domo pellere, Dio. Halic. d. l. 2. Cum tamen genehaber exheredare sit reicere aliquid, a se dimittere, vt se abdicare magistratu & officio, pro depositione magistratus recte dictum est, l. 2. §. & cum placuisset, de orig. iur. leg. penul. de offic. præsid. P. §. Exheredatio alia est improprie dicta, alia proprie. Improprie, si is qui necessarius non erat instituendus, exheres dicitur: veluti, si frater, si spiritus, vel alius cui legitima non debetur, ut in le. quidam cum filium, de verb. oblig. gl. in l. 1. de bono. poss. con. tab. P. Præteritio tamen filii in testamento matris accipienda est pro exheredatione, §. mater, de exher. liber. ¶ Proprie exheredatio ea est, quam ante definiuimus, eius cui legitimam tenemur relinquere. Et ea duplex iterum est iniusta, & iusta. Iniusta est, quæ sine causa legitima aut non legitima fit: iusta contra, quæ cum causa iustam in officio testamenti querela emendat, & rumpit testamentum in institutione, aut ex causa, de lib. præter. C. de inoff. test. vt dicemus Deo fauente. Iusta defendit contra filii querelam testamentum, de qua hic. Causæ & res quæ exheredationem iustam faciunt, quæ sunt pro materia exheredationis, in genere sunt, vel sine nota, vel cum nota exheredati. Sine nota, quando pater propter filii exheredati vilitatem, eum exheredat: veluti si impuberem exheredat, & tamen postea fideicommissariam relinquit eidem hereditatem, l. p. in l. multi non nota, l. 8. de lib. & post. hu. P. l. si patronus testamentum, §. si quis non mala, & l. Paulus, de bon. libe. P. cum simili. Cum nota est, si quis ob delictum & ingratitudinem exheres fit, vt in l. 1. 2. 3. & simili, de libe. & post. hu. P. Exheredationes quæ causam iustam non habent, ob quam priuatio fiat hereditatis, iustæ & reprobatæ sunt. ¶ Et proinde emendatum est ius antiquum quo licebat posthumos exheredare, in leg. si quis posthumus, de libe. & post. hu. & alios liberos ex arbitrio: indignum enim visum est, vt qui natus adhuc non est, quive nullo modo male meritis videri potest, de successione ei beneficio naturæ & legis delata, detrudatur sine causa, leg. si quis in suo, §. 3. §. si de inoff. testa. C. §. sed faminini, de exher. l. in P. l. §. fin. de lib. præter. Causa non licet eod. Atque præscriptæ sunt præcipuæ causæ, ex quibus tantum exheredatio fieri & priuatio legitime possit, nouella Iustin. in §. causas, vt cum de appell. cognos. ¶ Præsumitur autem semper exheredatio facta mala mente, & notæ causæ, si de contrario aperte non liqueat, l. in testamento centurio, de manu. testam. P. Bald. in l. liberis, C. de oper. li. Ange. in le. si tibi, §. si patius, de pati. P. & semper præsumitur male meritis exheredatus, & turpiter & flagitiose viuere, l. si filium, C. de inoff. testa. Notam dicitur continere hæc exheredatio, nempe ob delictum, Et quamuis ea, quæ patet testamento suo filios increpans scripsit, infames filios iure non faciant: tamen, vt ait Alexander Cæsar, apud bonos & graues, opinionem eius, qui patri displicuit, onerant, l. ea quæ pater, 17. ex quibus causis, in su. irroget. C. Et verecundiam onerant ea, quæ si per sententiam iudicis cognoscere tur, infamiam iuris adferent, l. verbum precibus, 17. eod. iur. & qui. can. in su. irrog. l. 2. de obseq. a. h. vel li. par. vel

vel patre proff. P. ¶ Causæ exheredationis iustæ liberorum 14. sunt. 1. Si quis parentibus suis manus intulerit, 2. Si gratiam & inbonellam iniuriam eis iniecerit, 3. Si eos in criminalibus accusaverit, quæ non sunt aduersus reum, vel principem. 4. Si cum maleficis hominibus ut maleficus versatur. Et reliquæ aliæ, quæ enumerantur in d. s. causas, quas verbis his concludunt.

Bis septem ex causis, exheres filius esto.

Si patrem feriat, vel maledicatur ei:

Carere detrusum si negligat, ac furiosum:

Criminis accuset, vel patres infidias:

Si dederit damnum grane, si nec ab hoste redemit:

Si testari vetet, se societate malis:

Si minus sequitur, vti vult, cubile paternum:

Non orthodoxus, si hanc meretur.

¶ Iustæ porro exheredationis parentum causæ, quibus a filiis exheredantur, septem enumerantur ab eodem Iustiniano, §. si quidem, & §. si talis, ut cum de app. cog. Tres autem, quibus frater exheredat frater etiam turpi persona instituta, de quibus in §. ingratitudinis, de nupt. in auct. ¶ Ceterum obseruandum est, & alias ob causas, quam in prædictis iuribus enumeratas, posse personas filiorum, parentum, fratrum, exheredari, si in illis eadem vel similis sit ratio cum ceteris expressis, vel si maiores vel grauiores sint ingratitudines, §. porro, qua sit pri. casu. benef. amit. & ibi Aluar. Angel. in leg. lex Cornelia, ab initio, de iniur. P. Bald. l. solo, de libe. caus. Quæ admodum de donatione dictum est, ut licet certæ ingratitudinis eius causæ enumeratæ sint, tamen aliæ similes vel grauiiores aniam renouandi dare possunt, gl. in l. si in ver. voluerit, de veno. dona. C. & ibi Cyn. & Salyc. Ideo quæ iusta visa est causa ingratitudinis & exheredationis liberorum Orientalibus Iuriscōsultis apud Constantinum Armenopolium, l. i. §. Prompt. iuris tri. i. o. si ex diurno morbo decumbentibus ipsi parentibus cum vocarentur, ope sua eos dignari noluerunt. Et a Lactantio, lib. 5. diuina. Instituti. c. 19. filius perditus & impius existimatur, qui patrem suum derelinquit, nec illi obsequatur. Ob eamque causam dignus putatur qui sit exheres, & eius nomen in perpetuum de familia deleatur. ¶ Exheredatio fit ab illis, quibus ingratum succedere possint, non ab aliis: a parentibus, filiorum: a filiis, parentum: a fratribus, fratrum, ut proxime diximus. Addit autem aliam, quæ a iudice fit, Guillem. Bened. in ver. in eodem testamento relinquens, 2. nu. 46. ad ca. Raynuius de test. quando inquit iudex post mortem patris interdicat bonis filio prodigo, quem pater poterat ob id exheredare, le. si furiosus, de cura. furio. P. Efficitur enim tanquam exheres, quia de bonis nequit disponere vel contahere, leg. is cui, de verbo. oblig. P. videndus textus, & ibi gl. & Pano. ad ca. ex parte vestra, de consuet. Exstat istius exheredationis exemplum apud Valerium Maxi. l. 3. cap. 5. de Q. Fabii Maximi Allobregci & Imperatoris clarissimi filio, cui Q. Pompeius prætor vrbæ cum bonis paternis interdicat: neque in tanta ciuitate, qui illud decretum reprehenderet, inuentus est. Dolerent enim homines ferebant, pecuniam quæ Fabie gentis splendori seruire debebat, a legitiis disici. Et quem nimia patris indulgentia heredein reliquerat, inquit, publica seueritas exheredauit. Sed opinor hic non proprie posse commodari titulum exheredationis. Quamuis enim non possit prodigus res suas alienare, tamen eas possidere dicitur, & hereditatis relicta capax est, & factionem habet passiuam testamenti.

¶ Neque conuenit hic formula, qua exheredatio filii vel filie nunc primum in testamento tantum, non in codicillis, le. non codicillum, C. de testam. §. codicillis, de codicill. apud Iustm. Et nisi 2. nominatum, §. 1. & §. sed non ita, §. de form. iuri. §. sed prator, §. sed hac quidem, de exhered. l. l. fin. C. de lib. prat. id est, nominando filium, qui exheredatur, ut possit sine dubitatione cognosci, vel per proprium nomen, vel agnomen, vel cognomen, l. 1. de lib. & posthum. de agnominib. §. cogn. Roma, tractatus. Tit. Probus in episto. lib. 10. Valer. Maxim. vel per demonstrationem certam, ut si filius vnicus sit, filius meus exheres esto, l. 2. de lib. & posth. P. idem in posthumo. l. 3. §. nominatum, de iur. rup. P. vel, non nominandus filius: vel, ex Scia natus exheres esto, l. 3. de lib. & posth. P. vel, ceteri omnes filii filiaque mee, exheredes sunt, leg. Titius testamento, eod. Idem idipsum de posthumis olim exheredandis dictum erat, in l. 5. de iust. rup. P. 2. Pure etiam exheredatio faciendâ, non sub conditione etiam potestatiua, leg. 3. pure, de li. & post. & ibi interp. Bar. Paul. Alex. & l. si quis Sempronium, & leg. iam dubitari, de herede. insti. l. sub conditione, de bonor. poss. com. tab. P. nisi, inquit interpretes, cum filius instituitur sub conditione casuali, & in defectum eius exheredatur, l. si pater, & iam dubitari, de insti. sub. sub. cond. fact. C. vi.

de Ar. in summ. de libe. prat. vel agatur de filio nascituro, l. 1. §. sed & si incertum, de vent. in posse. mitem. 3. Requirit exheredatio valida, ut fiat consulto, non temere, aut calore iracundiæ: aliter non valet, etiam citm iusta causâ, leg. filiam, Cod. de inoff. testa. & ibi Bald. Sal. & l. si. Quæ admodum nec alii actus iracundiæ promouente gesti, rati sunt, leg. quicquid calore, de reg. iur. c. si quis irascitur, 2. q. 3. gl. in c. ex literis, de diuor. Et vt ait Paulus, Quicquid calore iracundiæ fit aut dicitur, non prius ratum est, quam per seuerantia apparuerit iudicium animi fuisse, l. 3. de diuor. l. b. 24. P. ut. 2.

¶ Proinde 4. loco exigit iusta exheredatio intentionem causæ legitimæ, ob quam exheredatio fit. Atque ita expressio est de forma substantiali, auct. non licet, de libe. prat. C. §. ad optinui, de exhered. lib. quæ, num sufficiens causâ sit, leges postea docent. At num ea vera sit, onus est probationis ad heredem pertinens, qui eam legitimis testibus, & omni exceptione maioribus docere debet: alioquin pro filio præsumitur, l. omni modo, de inoff. testa. C. Excipit tamen Guillem. Bened. casus quosdam, in quibus expressio causæ exheredationis omiſsa non vitiat eandem, Guil. Bened. in c. Raynuius, ad ver. in eodem testamento relinquens, 2. nu. 18. & seq. Primum, si mater cum videret maritum suum prodigum, filium exheredauerit, sed rogauit institutum, ut cum sui iuris filius esset, ei restitueret hereditatem cum fructibus, verita ne pater hereditatem depopularetur, cum ad eum vñs fructus ex persona filii peruenturus esset, l. 1. C. de bon. mater, & pro hac sent. stant, Bar. Ang. Imo in l. cum ex filio, in princ. ad Trebel. P. Bald. in auct. ex causa de libe. prat. Et hæc exheredatio est non mala mente, sed favore filii nota facta admittenda, l. multi non, de li. & posth. P. l. i. filius matrem, C. de inoff. testa. Secundus casus, quando filius confensit in testamento exheredationi paternæ, & subscripsit: non enim alia exigitur causæ expressio, l. non putauit §. si quis sua manu, de bon. posse. com. tab. Etenim volenti iniuria non fit, l. 1. §. vñs adeo, de iur. P. le. nemo de reg. iur. l. 3. §. si quis volentem, de li. bon. exhib. cum simi. Et hoc expressæ præteritionis argumento firmatum videtur in l. filio præterito, 18. de iniusto rup. P. Tertius casus est, ut expressio causæ non requiratur in exheredatione eorum, qui sunt in primo loco seu gradu: ut si exheredatur pater, nepos, Bald. in l. si pater filium, 11. col. de inoff. testamen. P. vide Bened. vbi sup. nu. 21. Idipsum 4. casu verum in exheredatione fratris, Bar. in l. fratres, C. de tranſ. mol. Salyc. & Bald. ad l. filio præterito, de ini. rup. Ut pater mox ingressurus religionem, & de ingressu cogitans, possit sine causæ expressione filium exheredare, Benedic. vbi sup. nu. 24. Sextus, in patre exheredante filiam, statuto vel conuoluto a iucessione exclusam, Idem nu. 15. Bald. in l. posthumus, §. si ex his de inoff. testam. Idipsum obtinebit, si remuneratione pactita excludatur, propter ea, quamuis, de pact. in Sex. & si agatur de filio bannito, seu deportato, vel aliter incapaci successione, cum habeantur pro extraneis, quos etiam exheredare tidendum est, l. quidam cum filium, §. in eo autem, de verb. oblig. P.

¶ Extra hos casus, requiritur causæ expressio in exheredatione: neque auditur heres, si vbi non est expressio, voluerit excipere contra filium de ingratitudine, quam probare potest commissam, quamuis contrarium tueatur Angelus, in §. ingratitudinem, de nup. in auct. & contra Angelum defendit Bened. vbi sup. nu. 26. Quia remissa censetur iniuria quæ pro parte a testatore obliuioni data est, & dictus §. causas, expressio nem nominatim exigit. Vnde heres non poterit Camarinam, vel bene conditum malum mouere, aut obficere ingratitudinem, arg. l. si. C. de reuoc. don. Sed neque causa sola, propter quam filius exheredari iuste a patre potest, repellit eum a petitione legitimæ, l. in aram, C. de inoff. testam. ¶ In hanc sententiam duo notabilia adfert Guillem. Bened. vbi sup. nu. 39. 40. & 41. de personis ingratiss, ut non possint exheredari si poenitentiam delicti admiserint, & patri & Deo satisfecerint: pluraque exempla perpulera de poenitentia effectum refert, quæ non transferam. Accedit quod per ingressum religionis, ingratitudo purgatur, ut filius exheredati non possit, in ca. fin. 19. quæst. 3. Aliud notandum, ut si post testamentum factum, cuius tempore filius erat ingratiss, pater remiserit ingratitudinem, pacto, vel reconciliatione, §. fin. de iur. l. non solum, 11. §. 1. l. sed si vnus, 17. §. si ante iudicem eod. tit. P. ea non officiat filio, ut textus factæ paginae in filio prodigo a patre reconciliato, nos docet Luc. decimo quinto. Imo si post ingratitudinem filius notabilem gratitudinem exhibuerit patri, tollitur nota ingratitudinis & effectus, Bald. in l. si liber, de inoff. testa. C. Jason, in l. hoc iure, 19. C. de iust. & iure.

¶ Sic contrario & posteriore actu, ipso iure tollitur præcedens.

